

●
● Sportklassen in de
● onderbouw vo

Onderzoeksrapport

SLO • nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling

slo

Sportklassen in onderbouw vo

Onderzoeksrapport

September 2016

slo

nationaal
expertisecentrum
leerplan-
ontwikkeling

Verantwoording

2016 SLO (nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling), Enschede

Mits de bron wordt vermeld, is het toegestaan zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren en/of verspreiden en om afgeleid materiaal te maken dat op deze uitgave is gebaseerd.

Auteurs: Ger van Mossel, Berend Brouwer, Max van Boxel

Informatie

SLO

Afdeling: Onderbouw vo

Postbus 2041, 7500 CA Enschede

Telefoon (053) 4840 660

Internet: www.slo.nl

E-mail: vo-onderbouw@slo.nl

AN: 4.7513.695

Inhoud

1.	Inleiding	5
2.	Onderzoeksopzet	7
3.	Resultaten	9
4.	Conclusies en discussie	25
	Referenties	29
	Bijlage	31

1. Inleiding

Veel scholen profileren zich met sport en bewegen in de vorm van sportklassen. Maar er is geen wettelijk kader voor hoe het onderwijs in sportklassen verzorgd moet worden. Ook is onbekend hoe scholen dat doen. SLO, nationaal expertisecentrum voor leerplanontwikkeling heeft in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap een onderzoek gedaan naar de wijze waarop scholen sportklassen in de onderbouw van het voortgezet onderwijs (onderbouw vo) vormgeven.

Bewegen en sport is voor scholen steeds meer een element om zich mee te profileren, bijvoorbeeld in de vorm van sportklassen, waarmee scholen proberen sportieve leerlingen aan te trekken. Sportklassen zijn bedoeld voor leerlingen die in de onderbouw van het voortgezet onderwijs extra beweeg- en sportlessen of extra lessen lichamelijke opvoeding (LO) onder schooltijd volgen. De meeste scholen gebruiken hiervoor de naam *sportklas*. Andere namen zijn: sportplus, sport+, sport extra, keuzevak sport, sport accentklas, sporttalent, sportprofiel, topklas sport, sportlijn, sportstroom en sport lifestyle.

In de onderbouw vo zijn er sportklassen voor leerlingen die op school extra willen bewegen en sporten. Daarnaast zijn er sportklassen of highschoolsport voor getalenteerde leerlingen die onder schooltijd op of via school extra kunnen trainen in hun sport. Ten derde zijn er speciale arrangementen voor door NOC*NSF geïndiceerde topsporters in zogenaamde Topsport Talent Scholen of LOOT-scholen. In dit onderzoek richten wij ons op de eerste groep leerlingen: hoe zien sportklasprogramma's eruit voor enthousiaste sporters? Hoe scholen hun onderwijs inrichten voor getalenteerde (top)sporters valt buiten het bestek van dit onderzoek.

Uit de *Nulmeting lichamelijke opvoeding in het voortgezet onderwijs* van het Mulierinstituut (Reijgersberg, Lucassen, Beth, & van der Werff, 2014) blijkt dat in het voortgezet onderwijs een derde van de schoollocaties een vorm van sportklassen aanbiedt. Op veel scholen wordt het als iets extra's gezien voor sportieve leerlingen, onder andere als voorbereiding op de examenvakken Lichamelijke opvoeding 2 (LO2) en Bewegen, sport en maatschappij (BSM). Er is in het curriculum extra ruimte in het programma voor een breed beweeg- en sportaanbod.

Voor sportklassen of varianten daarvan bestaan geen wettelijke kaders, bijvoorbeeld in de vorm van kerndoelen (Brouwer, van Berkel, van Mossel & Swinkels, 2015) of een handreiking met voorbeelden van hoe het onderwijs in sportklassen eruit zou kunnen zien. Een handreiking biedt houvast en zorgt voor een betere afstemming tussen de doelen van de sportklassen (het beoogd curriculum) en wat uiteindelijk wordt uitgevoerd (het gerealiseerd curriculum). Zo'n handreiking kan gebruikt worden door scholen die van plan zijn sportklassen te gaan invoeren.

Verder is er weinig bekend over hoe docenten invulling geven aan het sportklasprogramma. Doordat er geen algemene richtlijnen zijn, ontwikkelt iedere school zijn eigen programma. Dit kan zorgen voor zeer grote kwaliteitsverschillen tussen scholen.

In deze studie wordt onderzocht hoe de docenten vormgeven aan het sportklasprogramma op scholen. Dit wordt onderzocht aan de hand van de volgende hoofdvraag: Op welke wijze geven docenten concreet invulling aan sportklassen?

Hoofdstuk 2 bevat de onderzoeksopzet, in hoofdstuk 3 worden de resultaten van het onderzoek beschreven en in hoofdstuk 4 de conclusie, discussie en aanbevelingen voor vervolg. In de bijlage vindt u de vragenlijst die aan docenten is voorgelegd.

2. Onderzoekopzet

De methode bestond uit een online vragenlijst aan docenten LO met 33 vragen (zie bijlage). De meeste vragen zijn meerkeuzevragen, waarbij soms meerdere antwoorden aangekruisd konden worden, en enkele aanvullende open vragen.

De vragenlijst is gemaakt op basis van verschillende leerplanaspecten van het curriculaire spinnenweb (Van den Akker, 2003). De vragenlijst bestond uit drie delen. In het eerste deel van de lijst werden vragen gesteld over de organisatie van de sportklassen op scholen, denk aan: aantal klassen, onderwijstypen, lesuren, kosten voor de leerlingen en selectie van leerlingen. In het tweede deel werden vragen gesteld over leerplankundige kenmerken op de scholen, bijvoorbeeld over het schoolbeleid, sportklasprofielen, doorlopende leerlijnen, doelstellingen en het beoordelen van de sportklasleerlingen. De doelstellingen en het beoordelen zijn afgeleid uit het onderzoek *Punt voor gym* (Borghouts, Weeldenburg, Slingerland, Van Dokkum, 2015). Tot slot werden in het laatste deel vragen gesteld over de behoefte aan samenwerking tussen scholen en behoefte aan vervolg.

De online vragenlijst is in twee sets verstuurd naar totaal 356 schoollocaties van het voortgezet onderwijs. Per schoollocatie is steeds één docent LO per email benaderd om namens de schoollocatie de vragenlijst in te vullen.

De eerste set is verstuurd naar 110 docenten LO die eerder hadden meegedaan aan de nulmeting van het Mulier Instituut (Reijgersberg et al., 2014). Bij dat onderzoek hadden deze docenten aangegeven sportklassen te hebben op hun school en dat zij bereid waren mee te werken aan een vervolgonderzoek. Van deze groep hebben 56 docenten de vragenlijst ingevuld, dat betekende een betrouwbare respons van 51%.

De tweede set vragenlijsten is verstuurd naar 246 docenten LO van schoollocaties die LO2-en/of BSM aanbieden in de bovenbouw. De kans was namelijk groot dat op deze scholen sportklassen aanwezig zijn in de onderbouw. Wanneer de school(locatie) geen sportklassen aanbood, behoorden zij niet tot de doelgroep van het onderzoek. Het is niet bekend hoeveel scholen dat zijn. Van deze tweede groep hebben 53 docenten de vragenlijst ingevuld, een kleine respons van 22%.

De eerste oproep om mee te doen aan het onderzoek leverde een respons op van 78 docenten. Twee weken na de eerste uitnodiging voor deelname is een herinnering gestuurd. De herinnering leverde nog eens 41 deelnemende docenten op. Uiteindelijk bestond de responsgroep uit 109 docenten LO.

Voor het analyseren van de data is gebruik gemaakt van de *Statistical Package for Social Scientist* (IBM SPSS standard version 22.0, 2013). Het omzetten van tabellen naar grafieken is gedaan in Excel.

3. Resultaten

Onderwijstypen met sportklassen

Op de schoollocaties die hebben deelgenomen aan dit onderzoek kunnen de leerlingen van alle onderwijstypen kiezen voor de sportklas. De sportklas wordt per schoollocatie gemiddeld aan drie verschillende onderwijstypen aangeboden. Drie van de deelnemende scholen biedt sportklassen aan aan leerlingen van het voortgezet speciaal onderwijs (vso) (zie tabel 1). Eén school biedt sportklassen aan in het praktijkonderwijs. Ruim een kwart van de scholen biedt sportklassen aan in de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg. De meeste scholen uit dit onderzoek bieden sportklassen aan in het vmbo-tl, het havo en het vwo.

Uit het hier bovenstaande blijkt dat ongeveer drie kwart van de docenten van sportklassen die de vragenlijst heeft ingevuld, les geeft aan sportklassen op vmbo-tl, havo en/of vwo niveau. Een veel kleiner percentage scholen biedt sportklassen aan op vso, praktijkonderwijs, vmbo-bb, vmbo-kb en/of vmbo-gl.

Tabel 1. *Onderwijstypen met sportklassen (n=109).*

Voortgezet speciaal onderwijs (vso)	3%	3
Praktijkonderwijs	1%	1
Vmbo basisberoepsgerichte leerweg (vmbo-bb)	27%	29
Vmbo kaderberoepsgerichte leerweg (vmbo-kb)	32%	35
Vmbo gemengde leerweg (vmbo-gl)	28%	31
Vmbo theoretische leerweg (vmbo-tl / mavo)	77%	84
Havo	71%	77
Vwo atheneum/ gymnasium	64%	70

Aantal jaren sportklassen

Aan de scholen is gevraagd in welk jaar zij zijn gestart met sportklassen op hun school. Een kwart van de scholen biedt langer dan 9 jaar sportklassen aan, bijna de helft van de scholen 4-8 jaar, een op de zes scholen 2 tot 3 jaar en een op de vijftien scholen sinds 1 jaar (zie tabel 2).

Tabel 2. *Aantal jaar sportklassen (n=109).*

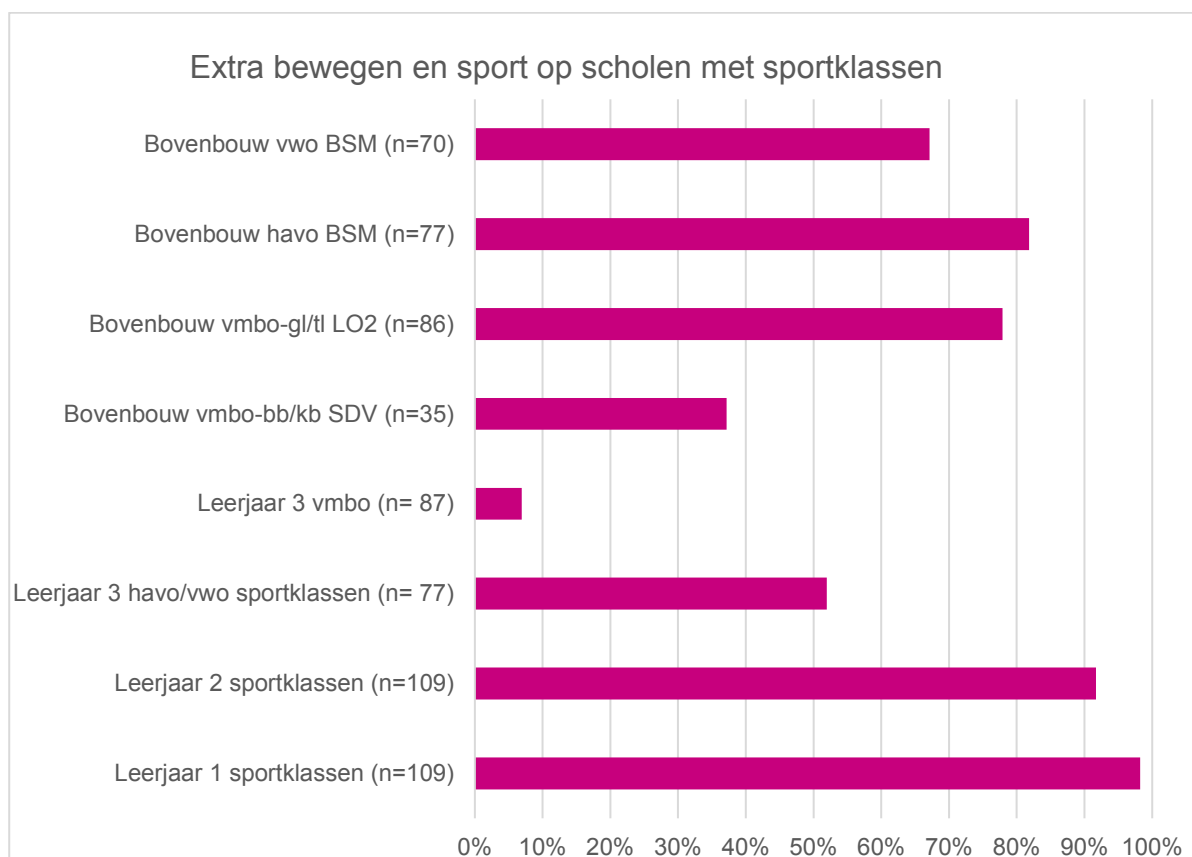
sinds 1 jaar	7%
2-3 jaar	17%
4-8 jaar	49%
9 jaar en langer	27%

Aanbod van beweeg- en sportactiviteiten

Op bijna alle scholen volgen de leerlingen verschillende beweeg- en sportactiviteiten. Het is te vergelijken met reguliere LO, maar dan met meer verbreding en verdieping. Op één school kunnen de leerlingen onder schooltijd extra lessen volgen in één vaste sport, namelijk handbal of hockey. De verbreding bestaat bijvoorbeeld uit introductielessen of clinics van beweeg- en sportactiviteiten die niet in de reguliere lessen LO werden behandeld. Een aantal scholen verzorgt deze activiteiten na de reguliere schooltijd op een andere locatie buiten de school en met hulp van externe gastdocenten. Bij de verdieping verbeteren de leerlingen hun bewegings- en regelvaardigheden in de reguliere activiteiten. Daarnaast verdiepen de leerlingen op een aantal scholen zich theoretisch in bewegen en sport, bijvoorbeeld bij vakken als geschiedenis en biologie. Deze vakken zien bewegen en sport als een aantrekkelijke context om hun inhouden aan te koppelen.

Aanbod van sportklassen en bewegen en sport als examenvak

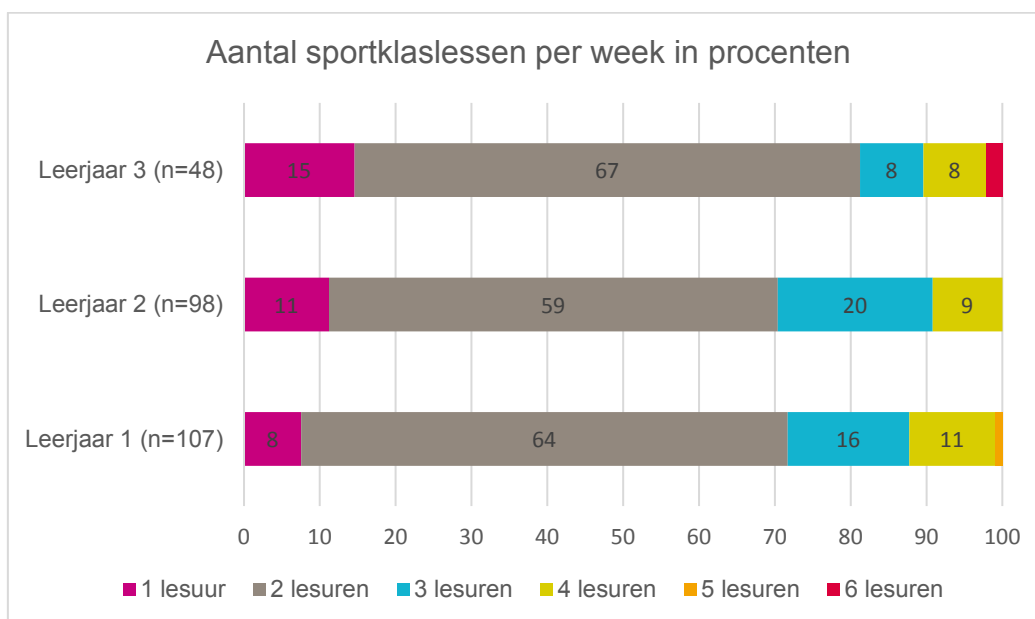
In figuur 1 staat in procenten het aantal sportklassen in de onderbouw en bewegen en sport als examenvak in de bovenbouw. In de grafiek staat het aantal scholen (n) dat de vragenlijst voor een bepaald leerjaar en onderwijstype heeft ingevuld. Bijvoorbeeld 70 van de 109 schoollocaties, die hebben deelgenomen aan dit onderzoek, hebben een vwo-afdeling in de bovenbouw. Van die 70 schoollocaties biedt 67% BSM aan in de bovenbouw van het vwo. Van de deelnemende schoollocaties bieden 107 van de 109 schoollocaties de sportklas in leerjaar 1. Twee schoollocaties starten met de sportklas in leerjaar 2. Negen op de tien scholen biedt de sportklas aan in leerjaar 2. In scholen met een havo- en vwo-afdeling heeft 52% van de onderzochte scholen sportklassen in het derde leerjaar. Vanaf het derde leerjaar op het vmbo gaan de meeste scholen van sportklassen over naar twee examenvakken. Van de vmbo-bb, en -kb scholen met sportklassen biedt ruim een derde het intersectorale programma Sport, Dienstverlening en Veiligheid (SDV) aan. Van de scholen met een vmbo-gl en -tl-afdeling en sportklassen biedt ruim driekwart het eindexamenvak LO2 aan. 7% van de vmbo-scholen biedt in het derde leerjaar nog wel de sportklas zonder het examenvak LO2. Acht op de tien scholen met sportklassen op de havo biedt in de bovenbouw het examenvak BSM aan en dit geldt voor twee derde van de scholen met een vwo-afdeling.

Figuur 1. Extra bewegen en sport op scholen met sportklassen (n verwijst naar het aantal scholen dat de vragenlijst heeft ingevuld voor dat leerjaar en onderwijstype)

Aantal sportklaslessen per week

Van de scholen die de sportklas aanbieden in leerjaar 1, 2 en/of 3 is de gemiddelde duur van de sportklaslessen 2,3 lesuren van 50 minuten per week. Op bijna twee derde van de scholen heeft de sportklas zowel in leerjaar 1, 2 als 3 twee lesuren per week (zie figuur 2). Eén op de tien scholen biedt één lesuur aan per week en één op de vijf scholen vier lesuren. Op één school van de deelnemende scholen aan dit onderzoek heeft de sportklas in leerjaar 1 vijf lesuren. Het aantal sportklaslessen wordt in het derde leerjaar minder, met uitzondering van één vso-school waar de sportklas in leerjaar 3 zes lesuren heeft.

Figuur 2. Spreiding van het aantal sportklaslessen van 50 minuten per week in procenten over de leerjaren.

De sportklaslessen worden op alle scholen ingeroosterd als extra lessen LO. Op 60% van de scholen worden de sportklaslessen ingeroosterd bovenop het reguliere rooster. Sommige scholen roosteren de sportklaslessen later op de middag in. Op 40% van de scholen maakt de sportklas deel uit van een talentprogramma. Op deze scholen maken de leerlingen een verplichte keuze uit diverse talentvakken zoals de sport-, kunst-, techniek- of dramaklas. De sportklaslessen worden parallel geroosterd aan deze andere vakken.

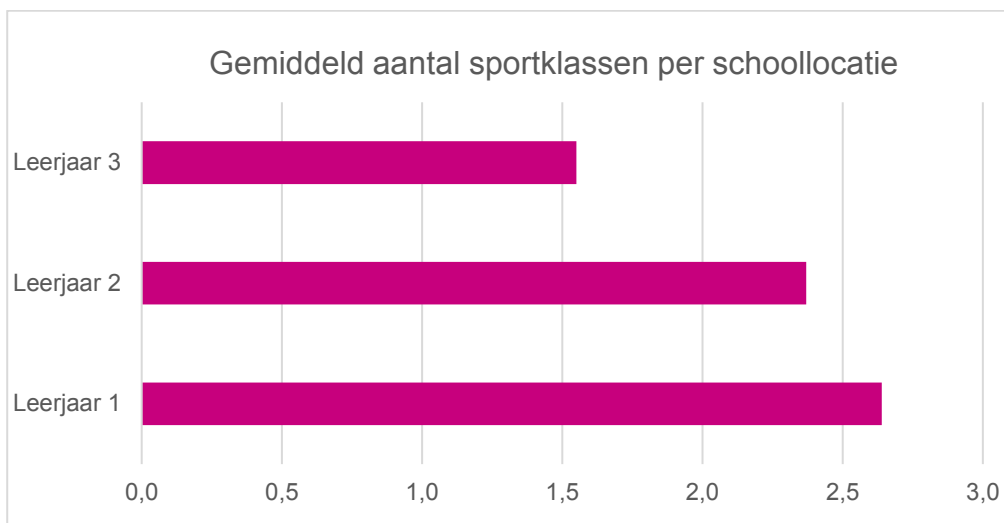
Een aantal docenten geeft aan dat zij naast de ingeroosterde sportlessen tijdens het schooljaar aparte sportclinics aanbieden, bijvoorbeeld als excursie of in de eigen vrije tijd van de sportklasleerling. Op een paar scholen volgen de leerlingen naast het praktijkvak LO ook theorielessen, bijvoorbeeld over gezondheid en lifestyle. Op een aantal scholen wordt een deel van het sportklasprogramma gekoppeld aan een project.

Op 90% van de scholen volgen de leerlingen de sportklaslessen gedurende het gehele schooljaar en op 10% van de scholen een gedeelte van het schooljaar. Dat laatste percentage ligt hoger in het derde leerjaar. Sommige scholen starten na de herfstvakantie met de sportklassen. Op andere scholen wisselen de leerlingen halverwege het schooljaar van keuzevak of na een periode van acht weken. Op een aantal scholen verschilt het jaarrooster of de keuze(plicht) per leerjaar.

Groepering van sportklassen

Het gemiddelde aantal sportklasgroepen per schoollocatie is 2,6 in leerjaar 1 en 2,4 in leerjaar 2 (zie figuur 3). In leerjaar 3 is er een afname naar 1,6 sportklas. Gemiddeld zijn er per schoollocatie 159 sportklasleerlingen, verdeeld over 65 leerlingen in leerjaar 1, 58 leerlingen in leerjaar 2 en 36 leerlingen in leerjaar 3. In leerjaar 3 zit nog de helft van de leerlingen in een sportklas. Deze afname wordt verklaard doordat op bijna de helft van de havo/vwo-scholen in leerjaar 3 geen sportklassen meer wordt aangeboden en op het vmbo de sportklas grotendeels wordt vervangen door SDV of LO2.

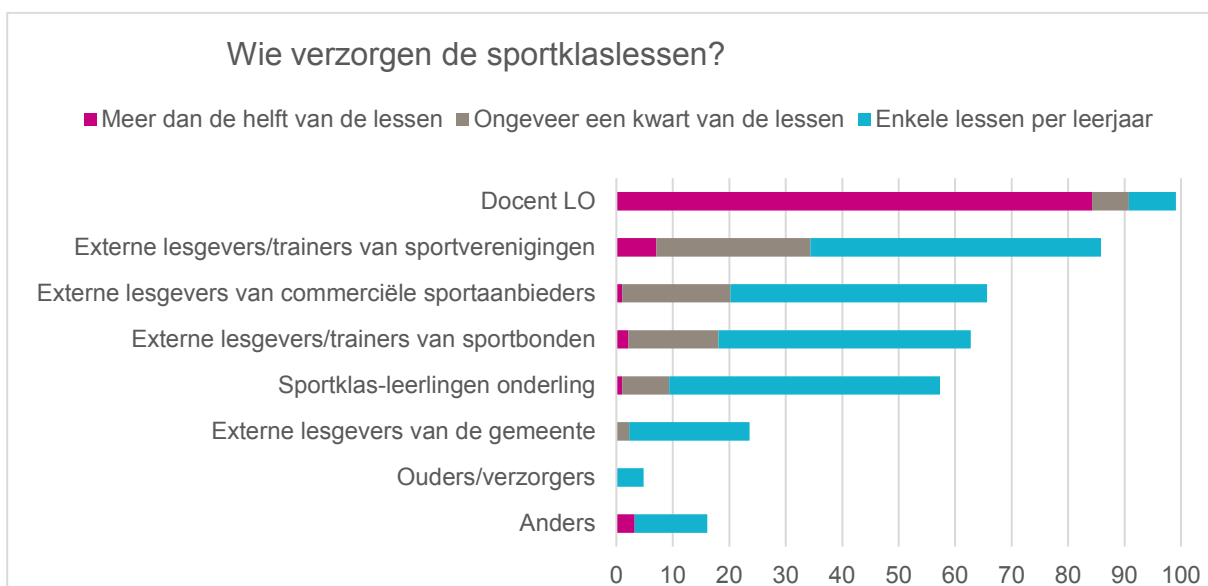
Op een kwart van de scholen volgen de sportklasleerlingen ook de reguliere lessen LO met elkaar. Bij de reguliere lessen LO worden de leerlingen dus gesplitst in een groep sportklasleerlingen en overige leerlingen. Op 17% van de scholen volgen de sportklasleerlingen alle vakken met elkaar. Daar is sprake van een sportklas gedurende het gehele lesrooster.

Figuur 3. Gemiddeld aantal sportklassen per schoollocatie.

Wie verzorgen de sportklaslessen?

Op 84% van de scholen wordt meer dan de helft van de sportklaslessen verzorgd door de docent LO (zie figuur 4). Op 6% van de scholen verzorgen zij een kwart van de lessen en op 8% van de scholen verzorgen zij enkele lessen. De organisatie is wel op alle scholen in handen van de docent LO. Ook worden er lessen verzorgd door externe lesgevers of trainers van sportverenigingen, commerciële sportaanbieders en sportbonden, variërend van enkele lessen per schooljaar op de helft van de scholen tot meer dan de helft van de lessen op een kwart van de scholen. Op meer dan de helft van de scholen worden delen van de lessen verzorgd door de sportklasleerlingen onderling, bijvoorbeeld tijdens de warming-up. Op één op de vijf scholen worden enkele lessen verzorgd door lesgevers die zijn aangesteld bij de gemeente. Op 5% van de scholen worden ook ouders/verzorgers ingeschakeld om enkele lessen te verzorgen. Ten slotte geeft een aantal docenten aan dat ook leerlingen uit de bovenbouw, ex-leerlingen of collega-docenten sportklaslessen verzorgen.

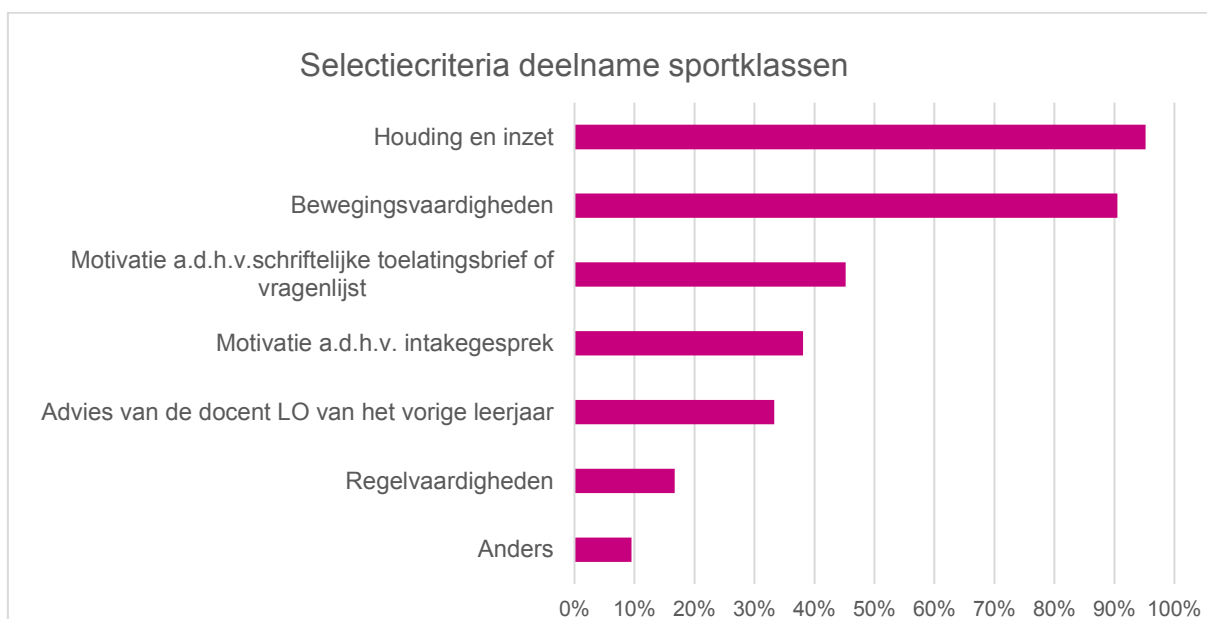
Figuur 4. Wie verzorgen de sportklaslessen (%)?

Toelatingstest

Op alle scholen kiezen de leerlingen zelf voor deelname aan de sportklas. Op vier op de tien scholen vindt een selectie plaats onder de leerlingen die zich hebben aangemeld voor deelname aan de sportklas. In de meeste gevallen gebeurt dat in de vorm van een toelatingstest. Van gemiddeld 71 leerlingen die zich vorig jaar op deze scholen aanmeldden, werden er voor leerjaar 1 gemiddeld elf afgewezen. Twee docenten die zonder selectie werken geven aan dat zij toch twee leerlingen hebben afgewezen.

Acht op de tien docenten geeft aan dat leerlingen die in leerjaar 1 niet in een sportklas hebben gezeten, in leerjaar 2 wel kunnen instromen. Op drie kwart van de scholen kunnen leerlingen in leerjaar 3 alsnog instromen in de sportklas.

Aan de scholen met selectie is gevraagd op welke criteria zij de leerlingen selecteren (zie figuur 5). Bijna alle scholen selecteren op houding en inzet. Negen op de tien scholen selecteert daarnaast op bewegingsvaardigheden. Vier op de tien scholen selecteert op motivatie, bijvoorbeeld aan de hand van een intakegesprek of schriftelijke toelatingsbrief of vragenlijst. Een derde van de scholen betreft het advies van de docent LO over de leerling. Op een op de zes scholen zijn regelvaardigheden een selectie criterium. Twee docenten geven aan dat zij het advies van de groepsleerkracht van de basisschool meenemen als selectie criterium. Eén school geeft aan dat het testmoment meer bedoeld is voor de leerlingen om de sfeer te proeven en leggen de definitieve keuze om aan de sportklas deel te nemen bij de leerling neer.

Figuur 5. Selectiecriteria voor deelname aan de sportklassen op scholen die selecteren (meerdere criteria mogelijk).

Eigen bijdrage voor de leerling

Op drie kwart van de scholen wordt aan de leerlingen een eigen financiële bijdrage gevraagd voor deelname aan de sportklas. Dit geldt voor negen op de tien scholen met een vrije keuze voor deelname aan de sportklas en voor de helft van de scholen met een keuzeplicht uit diverse talentvakken. Op de helft van deze scholen is de eigen bijdrage per leerjaar tussen de 100 en 150 euro. De gemiddelde eigen bijdrage is 117 euro, met een minimum van 25 euro en maximum van 250 euro. Op scholen met een vmbo-bb en -kb is de gemiddelde eigen bijdrage 100 euro per leerjaar.

Aan de scholen met een eigen bijdrage is vervolgens gevraagd aan welke zaken de extra inkomsten van sportklasleerlingen worden besteed. 92% van deze scholen besteedt deze inkomsten aan sportclinics en 78% aan gastdocenten (zie figuur 6). Twee derde van de scholen bekostigt daarmee de huur van extra accommodaties, de helft van de scholen de aanschaf van materialen en een derde van de scholen sportieve reizen. Eén op de vijf scholen besteedt een deel van die inkomsten aan de eigen docenten-formatie. Naast deze zaken noemden de docenten dat hiervan het kledingpakket voor de leerlingen wordt betaald.

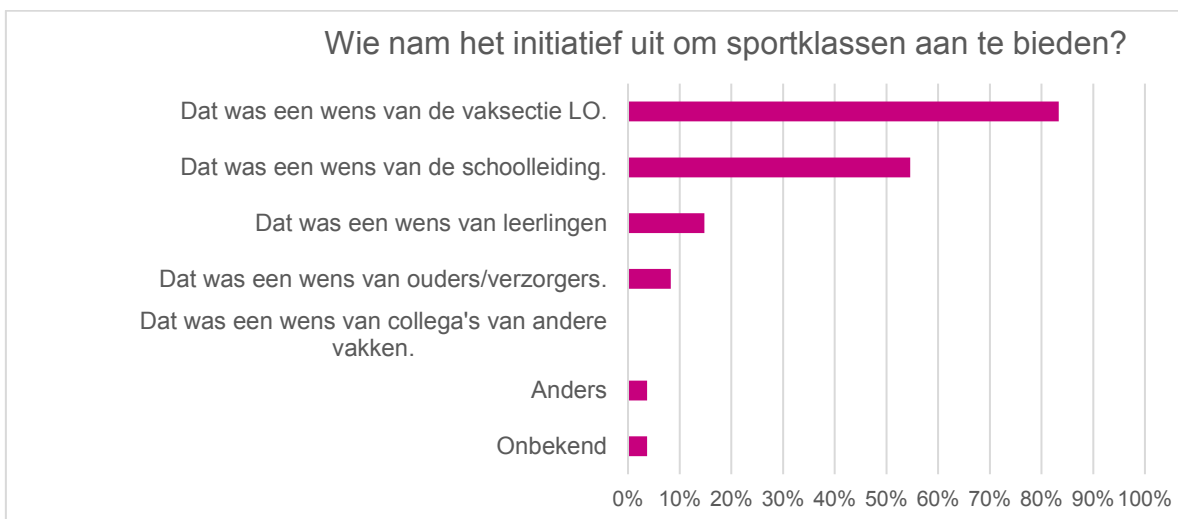

Figuur 6. Aantal scholen in procenten met zaken waaraan de extra inkomsten uit de eigen bijdrage van sportklasleerlingen wordt besteed.

Invoering van sportklassen

De docenten noemden diverse redenen waarom zij de sportklas destijds hebben ingevoerd. Het vaakst werd de sportieve profilering van de school genoemd. Het was goed voor de PR van de school. De school kon zich daarmee onderscheiden van andere scholen en daarmee extra leerlingen aantrekken. Voor veel vaksecties LO was de profilering van de school een belangrijk argument. Extra bewegen en sport komt tegemoet aan de behoefte en interesses van leerlingen. Veel docenten noemen dat bewegen en sport heel belangrijk is voor de ontwikkeling van de leerling. Op veel scholen ging dit samen met talentontwikkeling op allerlei gebieden met diverse keuzemogelijkheden voor de leerlingen. Bewegen en sport mocht daarbij niet ontbreken. Ook werd de sportklas regelmatig genoemd als onderdeel van een doorlopende leerlijn van de onderbouw naar de bovenbouw met vakken als SDV, LO2 en BSM. Ten slotte gaf een aantal scholen als reden aan dat sportklasleerlingen onderling op niveau kunnen sporten.

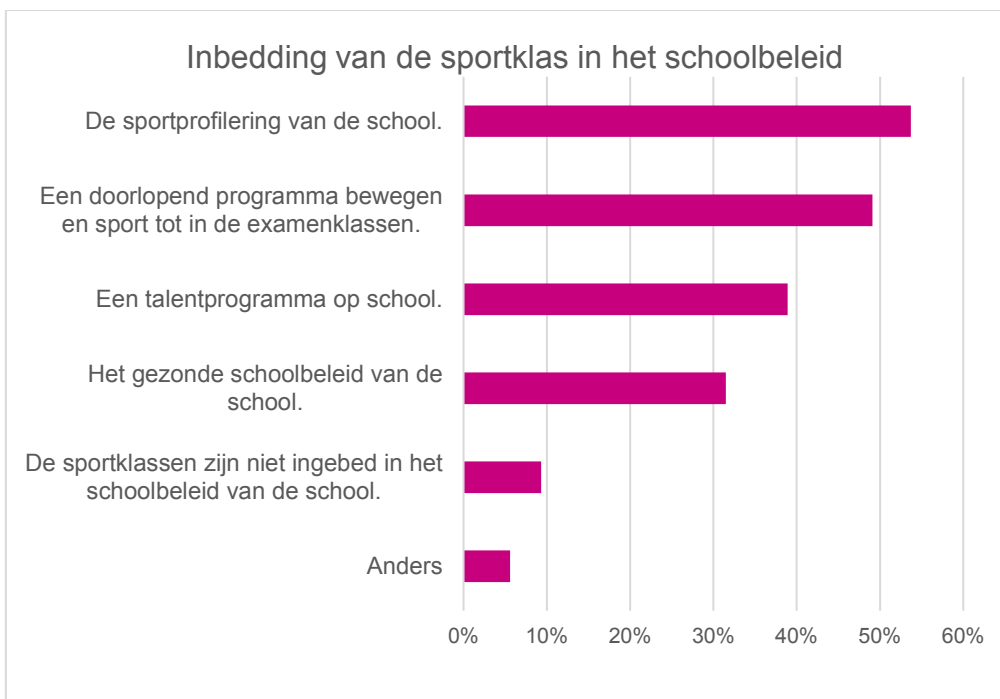
Verder is gevraagd wie het initiatief nam om sportklassen aan te bieden op de school. Docenten konden daarbij meerdere antwoorden aankruisen. Op de meeste scholen was het een wens van de vaksectie (83%), vaak samen met de schoolleiding (55%) (zie figuur 7). De wens van leerlingen (15%) en ouders/verzorgers (8%) speelde een minder grote rol bij de invoering.

Figuur 7. Initiatief om sportklassen in te voeren.

Inbedding van de sportklas in het schoolbeleid

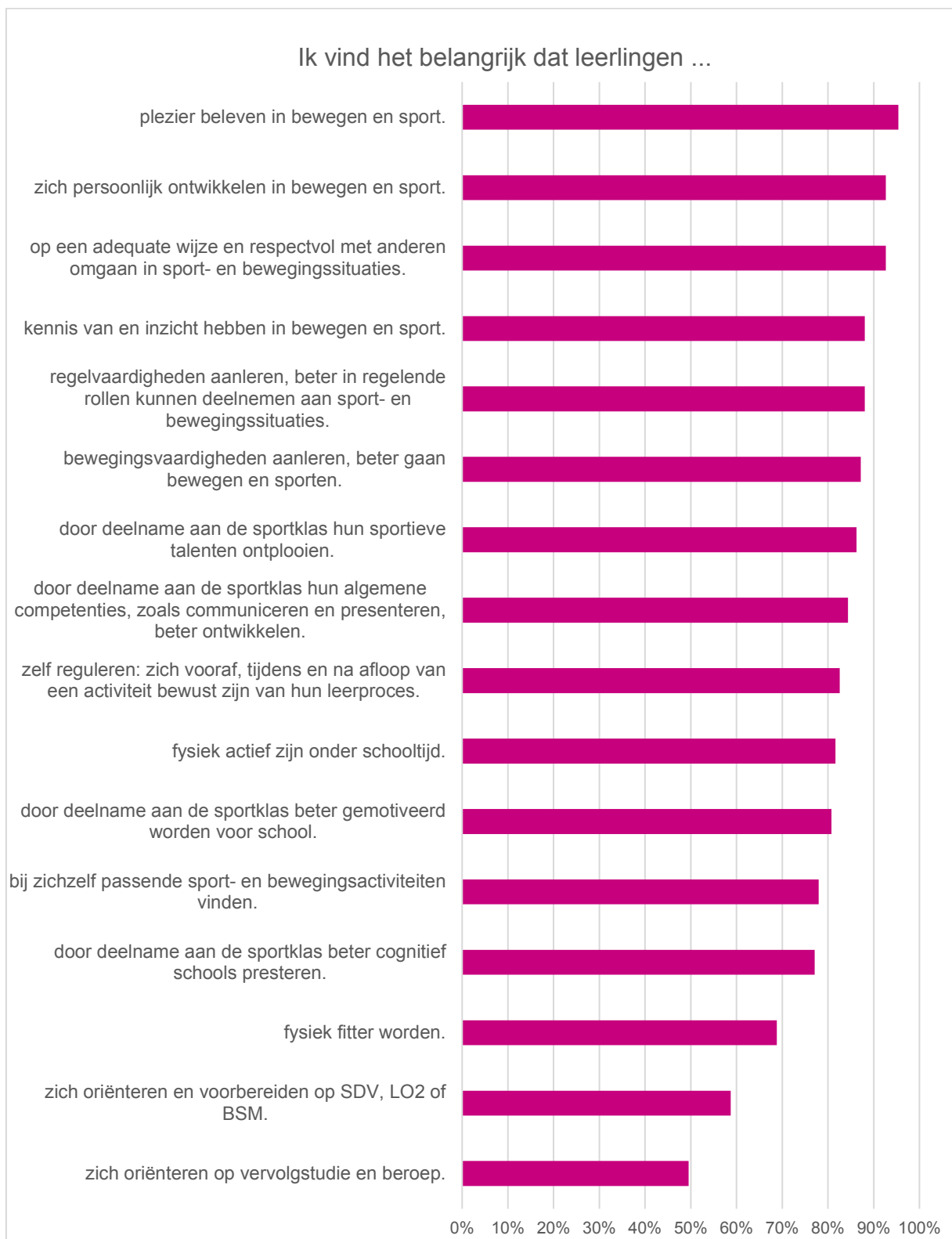
Negen op de tien scholen vindt dat de sportklas in een of meerdere aspecten van het schoolbeleid is ingebed (niet in figuur). Op de helft van de scholen maakt de sportklas deel uit van de sportprofilering van de school en van een doorlopend beweeg- en sportprogramma van de onderbouw tot in de bovenbouw (zie figuur 8). Op vier op de tien scholen maakt de sportklas deel uit van een breed talentprogramma en op drie op de tien van het gezonde schoolbeleid.

Figuur 8. De sportklas als deel van het schoolbeleid.

Doelstellingen

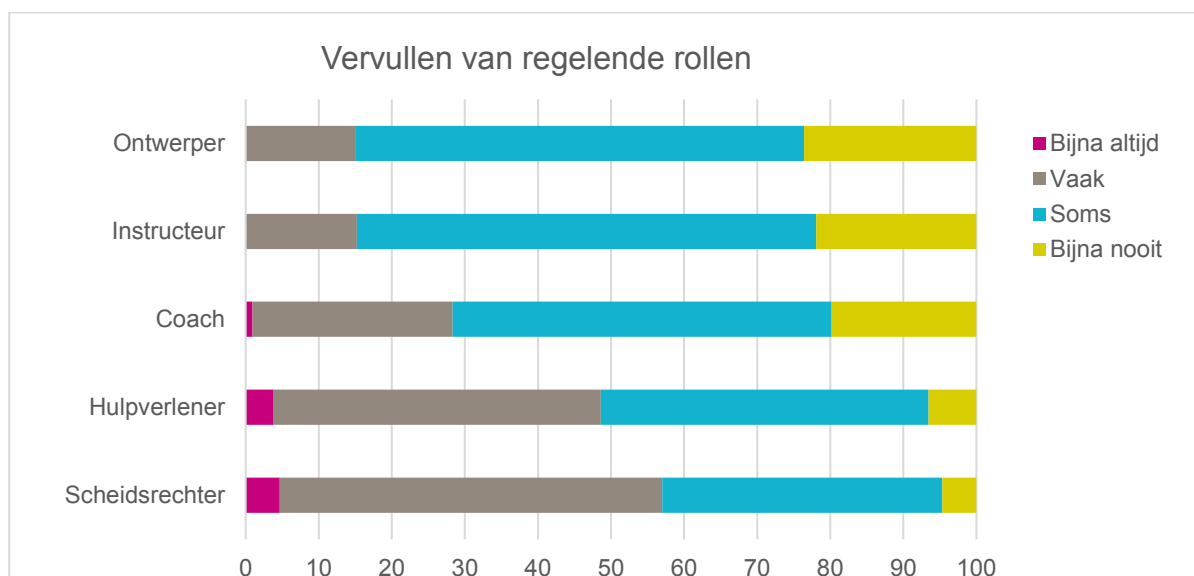
Aan de docenten is gevraagd in hoeverre zij het eens waren met allerlei doelstellingen van bewegen en sport op school. 95% van de docenten antwoorden het belangrijk te vinden dat dat sportklasleerlingen plezier beleven aan sport (zie figuur 9). Andere belangrijke doelstellingen zijn dat leerlingen op een adequate wijze en respectvol met anderen leren omgaan in sport- en bewegingssituaties en zich persoonlijk ontwikkelen in bewegen en sport. 93% van de docenten was het (helemaal) eens met beide doelstellingen. Leren van regelvaardigheden, kennis en inzicht in bewegen en sport en bewegingsvaardigheden scoren met 88% ook hoog. Ontplooiën van sportieve talent vindt meer dan acht op de tien docenten belangrijk. Algemene competenties als communiceren, presenteren en zelf reguleren vindt ook ruim acht op de tien docenten belangrijk, evenals fysiek actief zijn onder schooltijd en gemotiveerd worden voor school. Doelstellingen met het oog op vrije tijd en vervolgopleiding scoren lager. Drie kwart van de docenten vindt het vinden van een passende sport en beter cognitief presteren belangrijk. Twee op de drie docenten vindt fysiek fitter worden en zes op de tien van de docenten vindt oriënteren en voorbereiden op SDV, LO2 en BSM een belangrijke doelstelling. Oriënteren op vervolgstudie en beroep scoort van alle doelstellingen als laagste, maar wordt nog altijd door de helft van de docenten belangrijk gevonden. Al met al vinden de docenten veel doelstellingen belangrijk voor de sportklassen.

Figuur 9. Doelstellingen van de sportklas.

Regelende rollen

De scholen konden op een 4-puntsschaal aangeven welke regelende rollen de sportklasleerlingen tijdens de lessen vervullen. Op de helft de scholen zijn de leerlingen *vaak* scheidsrechter en hulpverlener (zie figuur 10). Op drie van tien scholen treden de leerlingen *vaak* op als coach. De rol van instructeur en ontwerper wordt het minst vervuld: op twee derde van de scholen worden deze rollen *soms* vervuld en op 15% van de scholen *vaak*.

Figuur 10. Regelende rollen van sportklasleerlingen.

Sportklasprofielen

Aan de docenten zijn vijf sportklasprofielen voorgelegd (zie kader) en is gevraagd in hoeverre deze profielen overeenkomen met de huidige en gewenste situatie betreffende de sportklas in de eigen school. De docenten konden 100 punten over de vijf profielen verdelen. Door in verhouding meer punten te geven aan een bepaald profiel, kreeg dat profiel meer accent.

LO Extra

Kenmerk: passie voor bewegen en sport.

Bij *LO Extra* oriënteren en verdiepen de sportklasleerlingen zich in allerlei beweeg- en sportactiviteiten.

Het accent ligt op nóg beter leren bewegen. De leerling vervult vooral de rol van beweger.

De sportklaslessen vinden regelmatig buiten de reguliere sportaccommodatie van de school plaats en worden regelmatig verzorgd door externe lesgevers van bijvoorbeeld sportverenigingen en commerciële sportaanbieders.

Studieloopbaan

Kenmerk: passie voor bewegen en sport én anderen daartoe verleiden.

Bij de sportklas als *Studieloopbaan* bereiden de sportklasleerlingen zich voor op vervolgstudie en beroep in de sector bewegen en sport. Het accent ligt op het leren van regelende rollen zoals organisator, instructeur, scheidsrechter, coach en ontwerper.

De school werkt samen met vervolgopleidingen rondom bewegen en sport. Sportklasleerlingen bezoeken regelmatig beweeg- en sportinstellingen en -opleidingen en lopen uitgebreid stage in deze sector.

Beweeg- en sporttalent

Kenmerk: ruimte voor ieders beweeg- en sporttalent.

In het profiel *Ieders beweeg- en sporttalent* is er ruimte voor de sportklasleerlingen om de eigen sporttalenten te ontdekken én te herkennen. De docent LO is deskundig op het gebied van talentherkenning. Het programma is van verbreding naar verdieping, met volop keuzemogelijkheden voor de sportklasleerlingen.

De leerlingen reflecteren regelmatig op hun sportkeuzeproces door bijvoorbeeld gesprekken, opdrachten en het samenstellen van een portfolio.

Highschoolsport of topsport

Kenmerk: slim trainen.

In het *Highschool- of topsport*-profiel verbeteren de sportklasleerlingen zich op school in hun eigen sport. Zij krijgen training van experts in die sport. Behalve extra trainingstijd onder schooltijd, ligt het accent op efficiënter leren trainen. Andersoortige thema's zijn bijvoorbeeld planning, voeding, belastbaarheid en zelfregulatie.

De school faciliteert en begeleidt de leerling bij het combineren van studie en sport. De school werkt samen met betrokken sportverenigingen en sportbonden.

Bewegen, sport en gezonde leefstijl

Kenmerk: active lifestyle for lifetime.

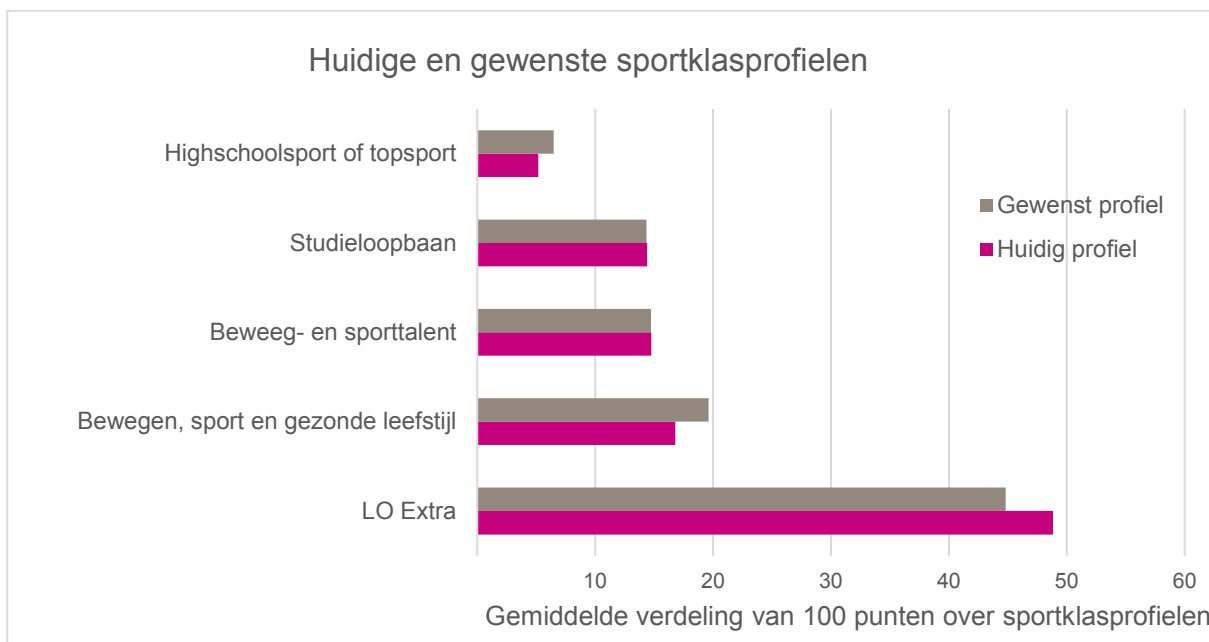
De belangrijkste doelstelling bij de sportklas als *Bewegen, sport en gezonde leefstijl* is het behouden en/of bereiken van een gezonde en actieve leefstijl bij de sportklasleerlingen. De sportklas is een belangrijke pijler van het gezonde school beleid. De sportklaslessen worden gekenmerkt door een hoge intensiteit en het vergroten van de conditie van de leerlingen.

Leerlingen krijgen kennis en inzicht over en ervaren de relatie tussen een actieve leefstijl, gezonde voeding en gezondheid. Dat gebeurt in samenhang met andere vakken of leergebieden op school. De school werkt samen met gezondheidsinstellingen zoals GGD en de Gezonde school.

Het sportklasprofiel dat zowel in de huidige als in de gewenste situatie gemiddeld het grootste accent krijgt is *LO Extra*: 49 punten in de huidige en 45 punten in de gewenste situatie (zie figuur 11). Voor het bepalen in hoeverre individuele scholen verschillen in de huidige en gewenste score is er een t-toets (gekoppeld) gehouden. Voor *LO Extra* is er significant verschil. Gemiddeld genomen scoren scholen *LO Extra* als gewenste profiel vier punten lager ($M = 49$; $sd = 25$) dan als huidige profiel ($M = 45$; $sd = 24$). *LO Extra* is tevens het profiel dat vergeleken met de andere profielen zowel als huidige en gewenste profiel de meeste spreiding heeft. *LO Extra* is het profiel met de minste overeenstemming tussen de scholen.

Het profiel *Bewegen, sport en gezonde leefstijl*, scoort als huidige profiel 17 punten en neemt als gewenste profiel met drie punten toe tot 20 punten. Dit verschil is significant. Gemiddeld genomen scoren scholen *Bewegen, sport en gezonde leefstijl* als gewenst profiel drie punten hoger ($M = 20$; $sd = 14$) dan als huidige profiel ($M = 17$; $sd = 12$).

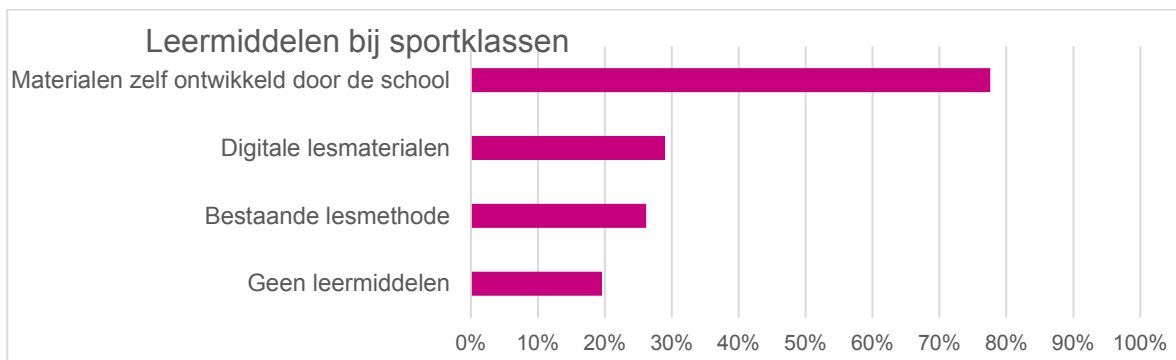
Beweeg- en sporttalent en *Studieloopbaan* scoren zowel als huidige als gewenste profiel 15 punten. Het *Highschool of topsport*-profiel scoort als huidige profiel vijf punten en als gewenst profiel zes punten. Het verschil is niet significant.

Figuur 11. Verdeling van 100 punten over huidige en gewenste sportklasprofielen.

Leermiddelen

Acht op de tien docenten heeft zelf lesmaterialen voor de sportklassen ontwikkeld (zie figuur 12). Een op de drie docenten maakt gebruik van digitale lesmaterialen. Een kwart van de docenten werkt met een bestaande lesmethode. 20% van de scholen gebruikt voor de sportklassen geen leermiddelen.

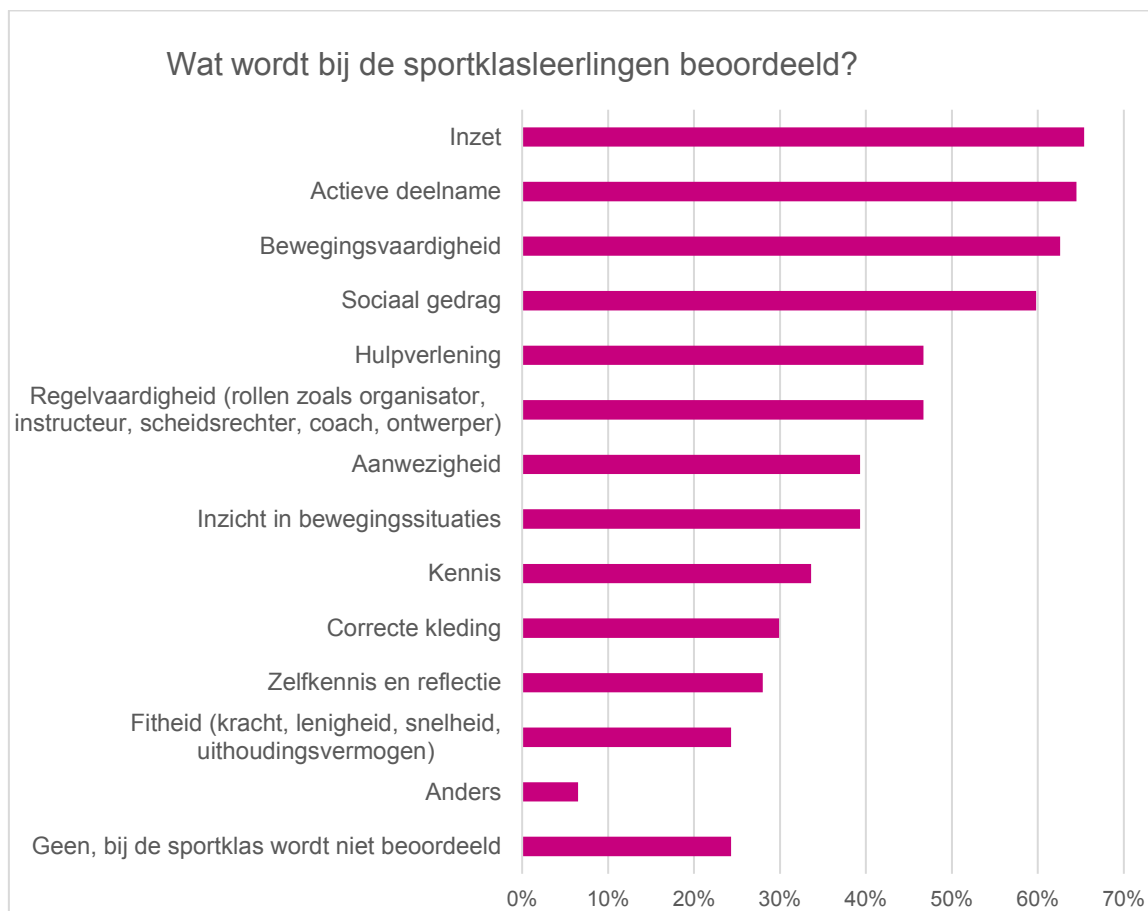
Figuur 12. Leermiddelen tijdens sportklaslessen

Beoordelen

Aan de docenten zijn allerlei aspecten voorgelegd waarop zij de sportklasleerlingen kunnen beoordelen. Een kwart van de docenten geeft geen beoordeling aan leerlingen die de sportklaslessen volgen (zie figuur 13). Een aantal van deze docenten geeft wel aan dat bepaalde aspecten worden geobserveerd met de leerlingen nabesproken, een vorm van beoordelen om te leren. Eén docent noemt dat een aantal leerlingen zonder een expliciete beoordeling te geven gedurende het schooljaar vanwege een gebrek aan inzet is afgevallen. Twee derde van de docenten geeft een beoordeling voor inzet en actieve deelname (zie figuur 15). Bewegingsvaardigheid en sociaal gedrag wordt door zo'n 60% van de docenten beoordeeld. Regelende rollen zoals organisator, instructeur, scheidsrechter, coach en ontwerper worden op bijna de helft van de scholen beoordeeld. Kennis en inzicht in bewegingssituaties en zelfkennis en reflectie telt op een derde van de scholen mee. Op vier op de tien scholen telt de aanwezigheid mee en op drie op de tien scholen het gebruik van correcte

sportkleding. Ten slotte wordt op een kwart van de scholen de fitheid in de vorm van kracht, lenigheid, snelheid en/of uithoudingsvermogen beoordeeld. Twee docenten geeft aan dat leerlingen dat een (s)portfolio bijhouden.

Ook voor het beoordelen geldt dat veel aspecten door docenten belangrijk werden gevonden. Er is niet gevraagd hoe docenten tot een beoordeling komen en in hoeverre de verschillende aspecten meewegen bij de bepaling van het rapportcijfer.

Figuur 13. Beoordelen bij sportklassen.

Samenwerken met andere sportklasscholen

10% van de docenten geeft aan op een of andere manier met andere sportklasscholen samen te werken. Twee docenten geven aan dat zij samenwerken met andere vestigingen onder het eigen schoolbestuur. Zeven scholen nemen deel aan een netwerk *Sport Accent Scholen*. 58% van de deelnemende docenten aan deze vragenlijst is geïnteresseerd om deel te nemen aan een landelijke bijeenkomst waarin scholen hun sportklasprogramma's onderling uitwisselen. En 59% van de docenten is bereid om mee te denken bij de ontwikkeling van een handreiking met voorbeeldarrangementen van sportklassen.

Ideeën en ervaringen aangereikt door de scholen

Tot slot konden docenten in een open vraag bepaalde zaken meegeven. Veel docenten hebben diverse opmerkingen gemaakt. Beginnende scholen zijn nog betrokken bij de inrichting van het eigen sportklasprogramma. Zij zijn op zoek geschikte inhoud en wijzen van aanbieden. Op meer ervaren scholen is de sportklas al meer verankerd in het schoolbeleid. Zij zijn trots op de doorlopende leerlijn van de sportklas naar de bovenbouw en vervolgstudie en –beroep. Zij willen graag hun sportklasprogramma met andere scholen delen en uitwisselen. Er zijn ook scholen waar de instroom na een aantal jaren tegenvalt en de kans bestaat dat de sportklas niet

meer wordt aangeboden in de huidige vorm. Successen worden geboekt bij het aanbieden allerlei sportclinics en het meehelpen van sportklasleerlingen bij sportieve activiteiten voor leerlingen van binnen en buiten de school. Ten slotte, een docent noemde de transfer van de sportklas naar andere vakken: "Als een leerling het bij de sportklas niet redt, dan blijven de andere vakken al helemaal achter."

4. Conclusies en discussie

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste resultaten van het onderzoek beschreven. Er wordt ingegaan op de betekenis van deze resultaten voor de scholen en de vakwereld. Ten slotte worden er enkele conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan.

Bewegen en sport is steeds meer een element waar scholen zich mee willen profileren. Uit de *Nulmeting lichamelijke opvoeding in het voortgezet onderwijs* (Reijgersberg et al., 2014) blijkt dat een derde van de scholen zich profileert met een extra aanbod bewegen en sport in de vorm van sportklas met extra lessen LO onder schooltijd. Met sportklassen proberen scholen (sportieve) leerlingen aan te trekken. Dit blijkt uit het feit dat vanuit de meeste scholen aangaven vanuit PR-overwegingen te zijn gestart met sportklassen. Bijna alle scholen geven aan dat de sportklas op een of meerdere aspecten is ingebed in het schoolbeleid. Op 83% van de scholen heeft de vaksectie LO het initiatief genomen om sportklassen in te voeren op school. Vaksecties LO vinden het belangrijk om sportklassen te realiseren op hun school. Vanuit PR-overwegingen zien zij kans om het schoolbestuur daarin mee te krijgen.

Op drie kwart van de scholen wordt aan de leerling een eigen bijdrage voor deelname aan de sportklas gevraagd. De eigen bijdrage bedraagt gemiddeld €117 per leerjaar. Deze eigen bijdrage wordt voor het grootste gedeelte aan sportclinics en sportieve reizen uitgegeven. Het vrije karakter van de invulling van sportklasprogramma's geeft de vaksectie LO veel ruimte om het budget aan allerlei zaken te besteden.

In de vragenlijst konden de docenten bij 16 verschillende doelstellingen aangeven hoe belangrijk ze deze doelstellingen vonden. Uit de resultaten blijkt dat docenten alle gevraagde doelstellingen van groot belang vinden voor hun sportklassen. Dit kan meerdere dingen betekenen: zo kan het zijn dat de docenten een goed gefundeerde visie op het vak hebben en dat al deze doelstellingen terug kwamen in de vragenlijst. Een andere verklaring is dat het sociaal wenselijk is om al deze doelstellingen te realiseren. Het zou ook kunnen betekenen dat de docent niet zo goed weet wat hij belangrijk vindt en daardoor geen keuze kon maken voor bepaalde doelstellingen. Om erachter te komen in hoeverre sportklasprogramma's al deze doelstellingen daadwerkelijk nastreven en worden gerealiseerd bij de leerlingen is een uitgebreider onderzoek nodig. Bijvoorbeeld door middel van casestudies waarin de programma's van bepaalde scholen nader worden geanalyseerd, lessen worden geobserveerd en docenten en leerlingen worden geïnterviewd.

Regelende rollen worden door de leerlingen tijdens de lessen wisselend vervuld. De rol van scheidsrechter en hulpverlener nog het meest. Deze rollen maken vaak deel uit van het arrangement: bij spel is het prettig als een scheidsrechter de naleving van de regels bewaakt en hulpverleners zijn nodig om een turnbeweging te doen lukken. De andere regelende rollen als coach, instructeur en ontwerper staan wat verder weg van de bewegingsactiviteiten: zonder inbreng van deze rollen kunnen de leerlingen nog steeds bewegen en het vervullen van deze rollen kan zelfs belemmerend zijn voor het beter leren bewegen. Met het vervullen van deze rollen worden leerlingen namelijk voorbereid op SDV, LO2 en BSM in de bovenbouw en sport- en beweegopleidingen. Het komt overeen met de prioritering van doelstellingen, waarin de oriëntatie op het vervolg relatief laag scoort.

Verder is in de resultaten terug te lezen dat docenten in hoge mate tevreden zijn met hun huidige profiel. In de vraag naar het profiel van sportklassen gaven de docenten aan welke van de vijf profielen (*LO extra, studieloopbaan, beweeg en sporttalent, highschool en topsport, bewegen, sport en gezonde leefstijl*) het beste past bij hun huidige profiel en welke profiel gewenst is. De docenten willen in de gewenste situatie meer aandacht besteden aan het profiel *Bewegen, sport en gezonde leefstijl* en minder aan het profiel *LO Extra*. Beide verschillen zijn significant. *LO Extra* is het profiel met de grootste spreiding: scholen zijn het inhoudelijk het minste eens over dit profiel. Een andere reden kan zijn dat dit profiel onduidelijk is en daarom verschillend wordt geïnterpreteerd. Voor de drie andere profielen zijn er geen significante verschillen tussen de huidige en gewenste situatie. De tevredenheid met de huidige profielen impliceert dat scholen geen noodzaak voelen om hun huidige profiel/programma aan te passen.

Bijna 80% van de scholen geeft aan dat ze de lesmaterialen voor de sportklassen zelf ontwikkelen. Een aantal scholen noemt dat vakken zoals geschiedenis en biologie hun theorie koppelen aan de sportklas. De sportklas biedt een context voor andere vakken om hun theorie betekenisvol te maken voor de leerling. Deze samenhang tussen vakken zou nader verkend en ontwikkeld moeten worden.

Bij de beoordeling van de sportklasleerlingen geven de scholen aan bijna alle van de gevraagde onderdelen van belang te vinden. Toetsing in het vak LO blijft lastig en al helemaal met zoveel belangrijke aspecten. In de vragenlijst is niet gevraagd hoe de scholen tot een beoordeling komen, in hoeverre de verschillende aspecten meewegen bij de bepaling van het rapportcijfer en hoe het rapportcijfer zich verhoudt tot de reguliere LO en andere vakken.

Slechts 10% van de scholen werkt op een of andere manier samen met andere sportklasscholen. Meer dan de helft van de docenten zegt behoefte te hebben aan uitwisselingen met andere scholen met sportklassen. Beginnende scholen geven aan dat zij graag van meer ervaren scholen zouden willen leren. Een knelpunt voor sportklassen en andere varianten van extra sportaanbod onder schooltijd zit in de afwezigheid van wettelijke kaders (Brouwer, van Berkel, van Mossel & Swinkels, 2015). Ook bestaat er niet iets van handreiking met voorbeeldarrangementen. Zo'n handreiking zou scholen kunnen helpen bij het inrichten en verbeteren van hun sportklasprogramma.

Het organiseren van uitwisselingsbijeenkomsten kan input geven voor een te ontwikkelen handreiking met voorbeeldarrangementen van sportklassen. 60% van de docenten geeft aan hier een bijdrage aan te willen leveren. Ook voor het (door)ontwikkelen en onderling verspreiden van lesmaterialen zou het goed zijn als scholen hun krachten bundelen.

Naast een handreiking met voorbeeldarrangementen voor sportklasscholen zou ook een netwerk van grote toegevoegde waarde kunnen zijn, vergelijk de LO2- en BSM-netwerken. Een aantal sportklasscholen werkt in vier regio's van Nederland samen als Sport Accent Scholen. Regio Noord (Nederland) is bijvoorbeeld vrij actief met drie bijeenkomsten met kennisdeling per jaar en een roulerend voorzitterschap van de deelnemende scholen. Dit netwerk organiseert gezamenlijke bijscholingen, onderlinge visitaties en twee gezamenlijke sportdagen voor sportklasleerlingen per jaar. Een nadeel van de Sport Accent Scholen is dat naburige sportklasscholen zich vanwege concurrentiebeding niet mogen aanmelden.

Conclusies en aanbevelingen

- Ondanks het grote aantal scholen met sportklassen in Nederland bestaan er nog geen kaders voor het programma van een sportklas.
- Uit de resultaten van de vragenlijst blijkt dat scholen erg veel doelstellingen hebben met hun sportklassen. Wat deze doelstellingen betekenen en of ze daadwerkelijk nagestreefd en behaald worden, blijkt niet uit dit onderzoek.
- De meeste scholen zijn tevreden met hun huidige profiel van de sportklas. Deze tevredenheid impliceert dat scholen geen noodzaak voelen om het huidige programma te veranderen.
- Een groot deel van de docenten geeft aan behoefte te hebben aan uitwisseling van programma's en aan een landelijke studiedag. Op de landelijke studiedag kan worden gepeild welke behoefte er is aan vervolg, bijvoorbeeld in de vorm van regionale netwerken.
- Nader onderzoek is nodig naar doelstellingen en profielen van sportklasscholen en welke visie hieraan ten grondslag ligt. In dit vervolgonderzoek kan ook verder ingegaan worden op het beoordelen van de sportklasleerlingen.

We sluiten af met het stellen van een aantal kritische vragen waarover meer duidelijkheid zou moeten komen in de vakwereld LO.

- De aanleiding om sportklassen in te voeren, was op de meeste scholen het werven van leerlingen. Schoolbreed lag de focus vooral op de profilering. Wat is het effect van deze profilering op de programma's van de sportklassen? Zijn er niet te grote verschillen in programma's tussen de reguliere LO en de sportklas, bijvoorbeeld een groot verschil in een aanbod van exclusieve sporten zoals bepaalde outdoor-, winter- en watersporten?
- Gezien de grote bandbreedte van doelstellingen en de aspecten waarop wordt beoordeeld, wordt er van alles beoogd. Hoe ziet dat in de praktijk eruit, in hoeverre wordt dat bij de leerlingen daadwerkelijk gerealiseerd?
- Behalve het verschil in het programma tussen de reguliere LO en de sportklas worden de sportklasleerlingen op een kwart van de scholen ook tijdens de reguliere lessen LO apart gegroepeerd. Op deze scholen worden de leerlingen die niet en wel voor de sportklas kiezen dus gescheiden bij de reguliere LO. Deze manier van groeperen is nieuw in de vakwereld van de LO. Wat betekent deze vorm van groeperen voor zowel de sportklasleerlingen als de reguliere leerlingen?
- Stel dat het verschil vooral ligt in de breedte van het programma en de wijze waarop dat programma wordt gefinancierd, is er dan op scholen met sportklassen sprake van onderwijsongelijkheid waar de sportklasleerling wel de mogelijkheid heeft om deel te nemen aan allerlei actuele beweeg- en sportactiviteiten en de andere leerlingen niet? Zou het niet zo moeten zijn dat alle leerlingen, ongeacht of zij zich daarvoor aanmelden, worden geselecteerd en betalen recht hebben op perspectiefrijk bewegingsonderwijs?

Referenties

Akker, J. van den (2003). Curriculum perspectives: An introduction. In J. van den Akker, W. Kuiper, & U. Hameyer (Eds.), *Curriculum landscapes and trends* (pp. 1-10). Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.

Borghouts, L., Weeldenburg, G., Slingerland, M. & Dokkum, G. van (2015). Doelen, lessen en beoordelen: één geheel. In *Lichamelijke Opvoeding*, 103, (2), 38-41.

Brouwer, B., Berkel, M. van, Mossel, G. van & Swinkels, E. (2015). *Bewegingsonderwijs en sport. Vakspecifieke trendanalyse 2015*. Enschede: SLO.

IBM Corp. Released 2013. IBM SPSS Statistics for Windows, Version 22.0. Armonk, NY: IBM Corp.

Reijgersberg, N., Lucassen, J., Beth, J., & Werff, H. van der (2014). *Nulmeting lichamelijke opvoeding in het voortgezet onderwijs*. Utrecht: Mulier Instituut. Verkregen van http://www.mulierinstituut.nl/publicaties/publicatie-detail.html?publication_id=18503.

Bijlage

Online vragenlijst

Sportklassen in de onderbouw van het voortgezet onderwijs

Welkom bij deze vragenlijst over sportklassen in het voortgezet onderwijs (vo). Wanneer uw schoollocaties geen sportklassen heeft, hoeft u deze vragenlijst niet in te vullen.

Sportklasleerlingen volgen extra beweeg- en sportlessen of lessen lichamelijke opvoeding (LO) onder schooltijd.

Volgens onze gegevens bent u werkzaam op <<naam en locatie school>>. Wij vragen u de vragenlijst in te vullen voor deze schoollocatie. De gegevens worden anoniem verwerkt.

1. Welke naam of namen hanteert uw school voor de sportklassen of extra beweeg- en sportlessen onder schooltijd?

.....

2. In welk schooljaar had de school voor het eerst sportklassen?

- sinds 1 jaar
- 2-3 jaar
- 4-8 jaar
- 9 jaar en langer

3. Waaruit bestaat het programma van de sportklassen? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Leerlingen volgen allerlei verschillende beweeg- en sportactiviteiten (vergelijk de reguliere LO met meer verbreding en verdieping)
<< Bij aanvinken van dit item: >> **Wilt u deze vragenlijst verder invullen voor dit type sportklas**
- Leerlingen volgen (onder schooltijd) extra lessen in één vaste sport
- Anders, namelijk: .....

4. In welke type onderwijs worden op uw schoollocatie sportklassen aangeboden? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Voortgezet speciaal onderwijs (vso)
- Praktijkonderwijs
- Vmbo basisberoepsgerichte leerweg (vmbo-bb)
- Vmbo kaderberoepsgerichte leerweg (vmbo-kb)
- Vmbo gemengde leerweg (vmbo-gl)
- Vmbo theoretische leerweg (vmbo-tl / mavo)
- Havo
- Vwo atheneum/ gymnasium

5. In welke leerjaren heeft uw schoollocatie sportklassen? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Leerjaar 1
- Leerjaar 2
- Leerjaar 3

6. Wanneer volgen de sportklasleerlingen onderwijs met elkaar? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Tijdens extra lessen LO
- Tijdens de reguliere lessen LO
- Tijdens andere vakken
- Anders, namelijk: ...

7. Volgen de leerlingen het sportklasprogramma gedurende het hele of een gedeelte van het schooljaar?

- Hele schooljaar
 Gedeelte van het schooljaar, namelijk: .....

8. Hoeveel sportklassen zijn er op uw schoollocatie?

	Aantal sportklassen per leerjaar	Totaal aantal sportklasleerlingen per leerjaar
leerjaar 1		
leerjaar 2		
leerjaar 3		

9. Hoeveel sportklasleerlingen zijn er op uw schoollocatie?

	Aantal sportklassen per leerjaar	Totaal aantal sportklasleerlingen per leerjaar
leerjaar 1		
leerjaar 2		
leerjaar 3		

10. Hoeveel extra beweeg- en sportlessen (contacttijd) volgen de sportklasleerlingen per week? Het gaat om lesuren bovenop de reguliere lessen LO die alle leerlingen op uw school volgen.

	Aantal extra beweeg- en sportlessen per week
leerjaar 1	
leerjaar 2	
leerjaar 3	

11. Uit hoeveel minuten bestaat een lesuur bij u op school? [1-90 minuten]

min.
------

12. Welke andere vormen van extra bewegen en sport of LO biedt de school in de bovenbouw aan? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Lichamelijke opvoeding 2 (LO2) op het vmbo-gl/tl
 Sport dienstverlening en veiligheid (SDV) op het vmbo
 Bewegen sport en maatschappij (BSM) op het havo
 Bewegen sport en maatschappij (BSM) op het vwo
 Anders, namelijk: ...

13. Hoe kiezen leerlingen voor deelname aan de sportklas?

- Deelname is een vrije keuze voor de leerling: het komt bovenop de reguliere lessen LO.
 Deelname is een keuze-plicht: iedere leerling kiest verplicht uit een aantal vakken of richtingen op school, bijvoorbeeld voor sport, kunst, techniek of drama.
 Anders, namelijk: .....

14. Zijn er voor de leerlingen extra kosten om deel te nemen aan de sportklas?

- Ja, namelijk:
- Nee

15. Aan welke zaken worden de extra inkomsten van sportklasleerlingen besteed? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Sportclinics
- Huur extra accommodatie
- Sportieve reizen
- Materiaal
- Gastdocenten
- Eigen docenten-formatie (bekostiging lesuren sportklassen)
- Overige (geef nadere toelichting)

16. Worden de leerlingen voor toelating tot de sportklas geselecteerd?

- Ja
- Nee << bij nee, door naar vraag 18a >>

17. Waarop worden de leerlingen voor toelating tot de sportklas geselecteerd? (meerdere antwoorden mogelijk)

<< deze vraag alleen stellen als bij vraag 16 'Ja' is ingevuld >>

- bewegingsvaardigheden (bijv. gemeten op een testdag).
- regelvaardigheden (bijv. gemeten op een testdag).
- houding en inzet (bijv. gemeten op een testdag).
- motivatie aan de hand van een intakegesprek.
- motivatie aan de hand van een schriftelijke toelatingsbrief of vragenlijst.
- advies van de docent LO van het vorige leerjaar.
- anders, namelijk: ...

18. a. Hoeveel leerlingen hebben zich voor de sportklas in leerjaar 1 aangemeld?

b. Hoeveel van deze leerlingen zijn afgewezen?

<< deze vraag alleen stellen als bij vraag 16 'Ja' is ingevuld >>

19. Kunnen leerlingen later alsnog instromen in de sportklas?

- Ja, in leerjaar 2
<< dit item alleen stellen als bij vraag 5 'Leerjaar 2' is aangevinkt >>
- Ja, in leerjaar 3
<< dit item alleen stellen als bij vraag 5 'Leerjaar 3' is aangevinkt >>
- Nee

20. Wat waren de belangrijkste argumenten om sportklassen in te voeren op school?

.....

21. In hoeverre bent u het eens met onderstaande stellingen?

Ik vind het belangrijk dat sportklasleerlingen...	Volledig oneens	Enigszins oneens	Neutraal	Enigszins eens	Volledig eens
bewegingsvaardigheden aanleren, beter gaan bewegen en sporten.	☐	☐	☐	☐	☐
regelvaardigheden aanleren, beter in regelende rollen kunnen deelnemen bij sport- en bewegingssituaties.	☐	☐	☐	☐	☐
op een adequate wijze en respectvol met anderen omgaan in sport- en bewegingssituaties.	☐	☐	☐	☐	☐
kennis van en inzicht hebben in bewegen en sport.	☐	☐	☐	☐	☐
plezier beleven in bewegen en sport.	☐	☐	☐	☐	☐
fysiek fitter worden.	☐	☐	☐	☐	☐
bij zichzelf passende sport- en bewegingsactiviteiten vinden.	☐	☐	☐	☐	☐
fysiek actief zijn onder schooltijd.	☐	☐	☐	☐	☐
zich persoonlijk ontwikkelen in bewegen en sport.	☐	☐	☐	☐	☐
zelf reguleren: zich vooraf, tijdens en na afloop van een activiteit bewust zijn van hun leerproces.	☐	☐	☐	☐	☐
zich oriënteren en voorbereiden op SDV, LO2 of BSM.	☐	☐	☐	☐	☐
zich oriënteren op vervolgstudie en beroep.	☐	☐	☐	☐	☐
door deelname aan de sportklas beter gemotiveerd worden voor school.	☐	☐	☐	☐	☐
door deelname aan de sportklas beter cognitief schools presteren.	☐	☐	☐	☐	☐
door deelname aan de sportklas hun algemene competenties, zoals communiceren en presenteren, beter ontwikkelen.	☐	☐	☐	☐	☐
door deelname aan de sportklas hun sportieve talenten ontplooiën.	☐	☐	☐	☐	☐

22. Van wie ging het initiatief uit om sportklassen aan te bieden op school? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Dat was een wens van de vaksectie LO.
- Dat was een wens van de schoolleiding.
- Dat was een wens van collega's van andere vakken.
- Dat was een wens van ouders/verzorgers.
- Dat was een wens van leerlingen.

- Anders, namelijk: ....
- Weet ik niet. <<niet in combinatie met andere antwoorden>>

23. Door wie worden de extra beweeg- en sportlessen gegeven?

	(Bijna) nooit	Enkele lessen	Ongeveer een kwart van de lessen	Meer dan de helft van de lessen
Docent LO	☐	☐	☐	☐
Sportklasleerlingen onderling	☐	☐	☐	☐
Externe lesgevers/trainers van sportverenigingen	☐	☐	☐	☐
Externe lesgevers/trainers van sportbonden	☐	☐	☐	☐
Externe lesgevers van de gemeente	☐	☐	☐	☐
Externe lesgevers van commerciële sportaanbieders	☐	☐	☐	☐
Ouders/verzorgers	☐	☐	☐	☐
Anders, namelijk:	☐	☐	☐	☐

Wie bedoelt u met anders?

.....

24. Hoe zijn de sportklassen ingebed in het schoolbeleid? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Een talentprogramma op school
- Een doorlopend programma bewegen en sport tot in de examenklassen
- De sportprofilering van de school
- Het gezonde school beleid van de school
- Anders, namelijk: ....
- De sportklassen zijn niet ingebed in het schoolbeleid van de school

25. Wat is het huidige sportklas-profiel van de school?

26. En naar welk sportklas-profiel wil de school zich in de toekomst ontwikkelen?

Verdeel totaal 100 punten over vijf profielen. Door in verhouding meer punten te geven aan een bepaald profiel, heeft/krijgt dat profiel meer accent.

De sportklas als...	Huidige sportklas-profiel	Gewenste sportklas-profiel
<p>LO Extra Kenmerk: passie voor bewegen en sport.</p> <p>Bij <i>LO Extra</i> oriënteren en verdiepen de sportklasleerlingen zich in allerlei beweeg- en sportactiviteiten. Het accent ligt op <i>nóg</i> beter leren bewegen. De leerling vervult vooral de rol van beweger.</p> <p>De sportklas-lessen vinden regelmatig buiten de reguliere sportaccommodatie van de school plaats en worden regelmatig verzorgd</p>		

door externe lesgevers van bijvoorbeeld sportverenigingen en commerciële sportaanbieders.		
<p>Studieloopbaan Kenmerk: passie voor bewegen en sport én anderen daartoe verleiden.</p> <p>Bij de sportklas als <i>Studieloopbaan</i> bereiden de sportklasleerlingen zich voor op vervolgstudie en beroep in de sector bewegen en sport. Het accent ligt op het leren van regelende rollen zoals organisator, instructeur, scheidsrechter, coach en ontwerper.</p> <p>De school werkt samen met vervolgopleidingen rondom bewegen en sport. Sportklasleerlingen bezoeken regelmatig beweeg- en sportinstellingen en -opleidingen en lopen uitgebreid stage in deze sector.</p>		
<p>Beweeg- en sporttalent Kenmerk: ruimte voor ieders beweeg- en sporttalent.</p> <p>In het profiel <i>leders beweeg- en sporttalent</i> is er ruimte voor de sportklasleerlingen om de eigen sporttalenten te ontdekken én te herkennen. De docent LO is deskundig op het gebied van talentherkenning. Het programma is van verbreding naar verdieping, met volop keuzemogelijkheden voor de sportklasleerlingen.</p> <p>De leerlingen reflecteren regelmatig op hun sportkeuzeprocess door bijvoorbeeld gesprekken, opdrachten en het samenstellen van een sportfolio.</p>		
<p>Highschoolsport of topsport Kenmerk: slim trainen.</p> <p>In het <i>Highschool- of topsport</i>-profiel verbeteren de sportklasleerlingen zich op school in hun eigen sport. Zij krijgen training van experts in die sport. Behalve extra trainingstijd onder schooltijd, ligt het accent op efficiënter leren trainen. Andersoortige thema's zijn bijvoorbeeld planning, voeding, belastbaarheid en zelfregulatie.</p> <p>De school faciliteert en begeleidt de leerling bij het combineren van studie en sport. De school werkt samen met betrokken sportverenigingen en sportbonden.</p>		
<p>Bewegen, sport en gezonde leefstijl Kenmerk: actieve leefstijl</p> <p>De belangrijkste doelstelling bij de sportklas als <i>Bewegen, sport en gezonde leefstijl</i> is het behouden en/of bereiken van een gezonde en actieve leefstijl bij de sportklasleerlingen. De sportklas is een belangrijke pijler van het gezonde school beleid. De sportklas-lessen worden gekenmerkt door een hoge intensiteit en het vergroten van de conditie van de leerlingen.</p> <p>Leerlingen krijgen kennis en inzicht over en ervaren de relatie tussen een actieve leefstijl, gezonde voeding en gezondheid. Dat gebeurt in samenhang met andere vakken of leergebieden op school. De school werkt samen met gezondheidsinstellingen zoals GGD en de Gezonde school.</p>		
Totaal	100	100

27. Welke rollen vervullen de leerlingen tijdens de sportklassen?

	Bijna nooit	Soms	Vaak	Bijna altijd
Hulpverlener	☐	☐	☐	☐
Scheidsrechter	☐	☐	☐	☐
Coach	☐	☐	☐	☐
Ontwerper	☐	☐	☐	☐
Instructeur	☐	☐	☐	☐
Anders, namelijk:	☐	☐	☐	☐

28. Welke leermiddelen gebruikt u voor de sportklassen?

- Bestaande lesmethode, namelijk: ...
- Digitale lesmaterialen, namelijk: ...
- Materialen ontwikkeld door mijzelf of collega's
<< Indien aangevinkt >>

Wilt u aub specificeren om welke lesmethoden, digitale lesmaterialen of samengesteld materiaal het gaat?

29. Wat wordt bij de sportklasleerlingen beoordeeld? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Kennis
- Bewegingsvaardigheid
- Fitheid (kracht, lenigheid, snelheid, uithoudingsvermogen)
- Spelinzicht
- Regelvaardigheid (rollen zoals organisator, instructeur, scheidsrechter, coach, ontwerper)
- Hulpverlening
- Zelfkennis en reflectie
- Sociaal gedrag
- Actieve deelname
- Inzet
- Aanwezigheid
- Correcte kleding
- Anders, namelijk: .....
- Geen, bij de sportklas wordt niet beoordeeld

Afsluiting

30. Werkt de school in een samenwerkingsverband met andere sportklas-scholen?

- Ja
- Nee

<< zo ja >>

Hoe heet en wie coördineert dit samenwerkingsverband? .....

31. Als u ons verder nog iets mee wilt geven over de sportklas, kunt u dat hieronder kwijt. <NIET VERPLICHT>

.....
.....

32. Naar aanleiding van de resultaten van deze vragenlijst willen wij een handreiking met voorbeeldarrangementen ontwikkelen. Mogen wij u benaderen om hierover mee te denken?

- Ja
 Nee

33. Bent u geïnteresseerd om deel te nemen aan een bijeenkomst in Utrecht waarin scholen hun sportklasprogramma's onderling uitwisselen?

- Ja
 Nee

<< Indien vraag 32 en/of 33 = Ja>>

Mijn email is: .....@.....

Dit is het einde van de vragenlijst.
Hartelijk dank voor uw medewerking!

SLO heeft als nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling een publieke taakstelling in de driehoek beleid, praktijk en wetenschap. SLO heeft een onafhankelijke, niet-commerciële positie als landelijke kennisinstelling en is dienstbaar aan vele partijen in beleid en praktijk.

Het werk van SLO kenmerkt zich door een wisselwerking tussen diverse niveaus van leerplanontwikkeling (stelsel, school, klas, leerling). SLO streeft naar (zowel longitudinale als horizontale) inhoudelijke samenhang in het onderwijs en richt zich daarbij op de sectoren primair onderwijs, speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs. De activiteiten van SLO bestrijken in principe alle vakgebieden.

Piet Heinstraat 12
7511 JE Enschede

Postbus 2041
7500 CA Enschede

T 053 484 08 40
E info@slo.nl
www.slo.nl

 [company/slo](https://www.linkedin.com/company/slo)

 [SLO_nl](https://twitter.com/SLO_nl)

slo